Správa o výsledku kontroly 2025

Prevencia a podpora duševného zdravia detí na základných školách

Najvyšší kontrolný úrad SR

Ľubomír Andrassy, predseda

Kontrolovali sme

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky a štyri základné školy v Banskobystrickom kraji.

Kontrolná akcia bola zameraná na zhodnotenie nastavenia prevencie a podpory duševného zdravia žiakov v postcovidovom období a jeho funkčnosť. Kontrolu sme vykonali na ministerstve školstva, ktoré je gestorom systému prevencie duševného zdravia detí na školách a systém bol overený kontrolou na štyroch základných školách Banskobystrického kraja, v rámci okresov Banská Bystrica, Brezno, Rimavská Sobota a Zvolen a vykonaním celoslovenského dotazníkového prieskumu.

Ako sme postupovali

Kontrolu vykonali piati kontrolóri v zmysle ustanovení zákona o NKÚ SR a štandardov, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). Použité boli postupy a techniky ako preskúmanie relevantných dokladov, rozhovory, analytické metódy, dotazníkový prieskum, riadené rozhovory s vybranými riaditeľmi centier poradenstva a prevencie ako aj vybranými riaditeľmi základných škôl.

Prečo sme kontrolovali

Prevencia a podpora duševného zdravia je súčasťou výchovno-vzdelávacieho systému, ktorý je v podmienkach SR garantovaný štátom a zabezpečovaný jednotlivými aktérmi systému. Existujú ukazovatele, ktoré signalizujú zmeny pozitívnym alebo negatívnym smerom. Jedným z nich je aj počet osôb, ktoré v rámci psychiatrickej starostlivosti boli buď ošetrené ambulantne alebo hospitalizované. V oboch prípadoch sa stav mladých ľudí (15 až 19 ročných) zhoršoval, najvýraznejšie po vypuknutí pandémie Covid- 19. Vplyv na negatívny vývoj mohol mať aj zavedený systém prevencie na základných školách. Najmä táto skutočnosť podnietila NKÚ SR vykonať kontrolu zameranú na prevenciu a podporu duševného zdravia žiakov na základných školách. Identifikované riziká sa kontrolou aj potvrdili.

Čo sme zistili

- NKÚ SR ako národná autorita pre externú kontrolu pozitívne hodnotí systémové opatrenia, ktoré sa postupne zavádzajú po roku 2022, zároveň však konštatuje, že kompetentné orgány nevenovali dostatočnú pozornosť prevencii a podpore duševného zdravia detí na základných školách ešte pred vypuknutím pandémie.
- Ministerstvo systematicky nemonitorovalo a neanalyzovalo oblasť duševného zdravia detí na základných školách, čím v čase tvorby politiky nedisponovalo dostatkom relevantných údajov, aby ju vedelo správne nastaviť a zacieliť.
- Do februára 2025 nebol pre školy zabezpečený organizovaný prístup k preventívnym programom v systéme duševného zdravia.
- Neexistoval štandardizovaný kontrolný mechanizmus na overovanie a hodnotenie kvality a efektívnosti realizovanej prevencie, čím hrozilo riziko nekvality.
- Ministerstvo taktiež nevykonávalo hodnotenie účinnosti aktivít a programov na podporu a prevenciu duševného zdravia realizovaných na základných školách. Existujúce hodnotenia boli čiastkové, rôznorodé a realizované predovšetkým jednotlivými poskytovateľmi programov.
- Ministerstvo neevidovalo zdroje financovania odborných zamestnancov na školách ani rozsah ich úväzkov. Štát preto nemal informácie o počte členov školských podporných tímov s čiastočnými úväzkami ani o frekvencii ich využívania. Nebolo tak možné analyzovať napríklad, ako menšie školy v regiónoch využívali zdieľanie odborných zamestnancov na menšie úväzky.
- Slovensko nemá dostatok školských psychológov, ktorí by sa venovali žiakom na základných školách. Boli identifikované aj prípady okresov, v ktorých na jedného školského psychológa pripadalo viac ako 3 000 žiakov.

- Až 99 % z 1 005 škôl so zriadeným školským podporným tímom hodnotilo jeho vytvorenie ako prínosné z hľadiska prevencie a podpory duševného zdravia.
- NKÚ SR hodnotí pozitívne, že všetky preventívne programy pod záštitou ministerstva na e-Poradenstve majú sprístupnený dotazník spätnej väzby, určený odborníkom realizujúcim tieto programy v školách.

Čo odporúčame

Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedu, mládež, šport a cestovný ruch

- požiadať ministra školstva SR, aby predložil v stanovenom termíne výboru správu o zrealizovaných zmenách v súvislosti so zisteniami NKÚ SR najmä preukázanie vykonania revízie nastavenia politiky duševného zdravia po ukončení NP Dáta na základe získaných údajov z projektu.

VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontrolnej akcie bolo prostredníctvom realizovaných programov a aktivít na základných školách zhodnotiť nastavenie systému prevencie a podpory duševného zdravia žiakov a jeho funkčnosť.

Rámec kontrolnej akcie

Kontrolovaným obdobím boli roky 2023 až 2025 a súvisiace obdobie, ktoré bolo pre vyhodnotenie podpory a prevencie duševného zdravia žiakov posúdené ako významné. Kontrola bola vykonaná ako kontrola súladu s prvkami výkonnosti. Jej zámerom bolo zhodnotiť ako bola nastavená prevencia a podpora duševného zdravia na základných školách a navrhnúť odporúčania, ako tento systém zlepšiť. Na štyroch vybraných základných školách sme identifikovali najvýznamnejšie problémy, ktoré slúžili ako podklad pre spracovanie dotazníkového prieskumu určeného pre všetky základné školy. Dotazník bol distribuovaný na 2 064 základných škôl s návratnosťou 75 % (1 554 škôl). Odpovede boli posudzované podľa kontrolou nastavených kritérií:

a) základné školy, ktoré mali založený prvý aj druhý stupeň;
b) základné školy, ktoré mali k 15.9.2024 minimálne 50 žiakov.

Základných škôl s takto splnenými kritériami sa dotazníka zúčastnilo spolu 1 113. V niektorých otázkach boli vyhodnocované odpovede všetkých základných škôl, ktoré odpovedali. V tom prípade je to uvedené pri vyhodnotení otázky. Pri interpretácii údajov k jednotlivým otázkam je uvedené percento a počet škôl, ktoré na danú otázku odpovedali. Okrem kontroly na subjektoch boli uskutočnené pracovné stretnutia pred a počas výkonu kontroly s vybranými riaditeľmi základných škôl, s vybranými štátnymi centrami poradenstva a prevencie, so Štátnou školskou inšpekciou, s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave, Združením základných škôl Slovenska. Tieto stretnutia boli organizované za účelom identifikovania problémov v oblasti duševného zdravia detí na základných školách. Tiež boli získané informácie od Ministerstva zdravotníctva SR.

Výsledky kontrolnej akcie

Vo februári 2021 bola zriadená Rada vlády SR pre duševné zdravie ako stály poradný orgán vlády Slovenskej republiky s medzirezortným a medzisektorovým zastúpením. Predchádzala tomu skutočnosť, že duševné zdravie začalo byť považované za jednu z hlavných priorít v sektore zdravotníctva. Koncepčné uchopenie problematiky malo byť zabezpečené prostredníctvom Národného programu duševného zdravia na roky 2024 – 2030 so stanovenými cieľmi v akčnom pláne. V rámci podoblasti zameranej na deti bolo kľúčovým partnerom pri kreovaní národného programu a akčného plánu ministerstvo školstva, ktoré je gestorom a spolugestorom niekoľkých kľúčových aktivít. Do národného programu boli začlenené aj aktivity realizované prostredníctvom projektov financovaných z operačného programu Slovensko, konkrétne NP Dáta s trvaním od 7/2024 do 12/2027 v celkovej sume 5,8 mil. eur a NP Duševné zdravie a prevencia s trvaním od 9/2023 do 10/2026 v celkovej sume 8,4 mil. eur. Uvedené projekty vytvárajú predpoklady na zlepšenie prevencie a podpory duševného zdravia detí. Podpory duševného zdravia na školách sa týkal aj NP POP3 zameraný na financovanie pedagogických asistentov a členov školského podporného tímu s trvaním od 9/2023 do 12/2026 v celkovej sume 259 mil. eur.

Prepuknutím pandémie Covid-19 sa zhoršilo duševné zdravie Slovákov, čo potvrdzujú aj dáta z NCZI z roku 2023. Od tohto obdobia sa počet osôb ošetrených v ambulancii ako aj hospitalizovaných osôb vo vekovej kategórii 15 – 19 rokov zvýšil. Nárast týchto ukazovateľov s najväčšou mierou pravdepodobnosti súvisí aj s nedostatočnou prevenciou a podporou na základných školách, ktoré by inak včas zachytili prípady vyžadujúce psychiatrickú starostlivosť.

Graf č. 1: Počet osôb hospitalizovaných a vyšetrených v ambulanciách v rámci psychiatrickej starostlivosti vo veku 15 - 19 rokov, prepočítaný na 10 000 obyvateľov

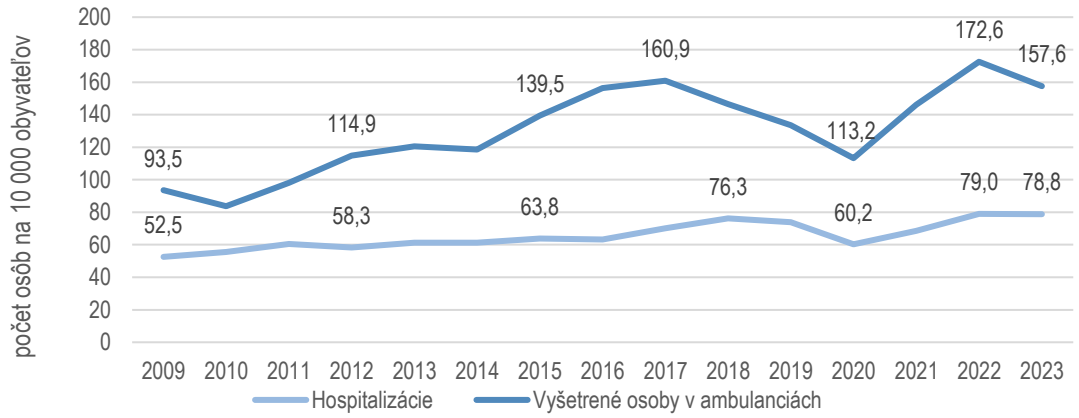

Zdroj: NCZI, vlastné spracovanie

Kľúčovým faktorom na určenie a nastavenie správnych rozhodovacích procesov je poznať stav duševného zdravia detí a mať zmapované prostredie, v ktorom sa nachádzajú a ktoré ich ovplyvňuje na celoslovenskej, ale aj regionálnej úrovni. Takýto druh údajov doteraz neexistoval. Mali by byť zabezpečené až úspešnou realizáciou NP Dáta, ktorý má byť ukončený v roku 2027. Hlavným cieľom národného projektu je zabezpečiť celoslovenský reprezentatívny zber dát a vydať prvú Národnú správu o súčasnom obraze o duševnom zdraví detí, žiakov a študentov na Slovensku 2026. Neexistenciu dát v čase tvorby politiky považuje NKÚ SR za zásadnú pri celom prístupe k prevencii a podpore.

Systém prevencie sa v podstate až teraz začína budovať na celonárodnej úrovni formou zavedenia platformy ePoradenstvo a s modulmi zameranými na prevenciu. Do februára 2025 prevencia na školách existovala na lokálnej úrovni, bez koncepčného usmerňovania respektíve akéhokoľvek vyhodnotenia realizovaných aktivít.

Do celého systému duševného zdravia je zapojených veľa aktérov, pričom každý z nich je napojený na rôzne formy a zdroje financovania, resp. na ich kombinácie. Neprehľadnosti napomáha aj zložité financovanie členov školských podporných tímov, resp. vybraných odborných a pedagogických zamestnancov venujúcich sa duševnému zdraviu na školách, ktoré je až z troch zdrojov. Ide o financovanie prostredníctvom NP POP3 z európskych zdrojov, paušálneho kľúča či normatívnych výdavkov základných škôl zo štátneho rozpočtu. Okrem týchto troch zdrojov existoval ešte tzv. zber požiadaviek škôl, prostredníctvom ktorého boli zo štátneho rozpočtu financovaní pedagogickí asistenti (tabuľka v prílohe č. 1).

Chýbajú komplexné dáta k duševnému zdraviu na školách

Ministerstvo v kontrolovanom období, ani v predchádzajúcom období, nevykonávalo komplexný a systematický monitoring ani analýzu oblasti duševného zdravia detí na základných školách. Kontrole boli predložené iba rôzne čiastkové databázy, ktoré sa zameriavali len na vybrané aspekty duševného zdravia žiakov základných škôl. Pri tvorbe politiky ministerstvo nemalo k dispozícii dostatok relevantných údajov na jej nastavenie a zameranie.

Prostredníctvom svojej podriadenej organizácie VÚDPaP rozbehlo v roku 2024 projekt NP Dáta zameraný na komplexný zber a analýzu údajov, výsledky z tohto projektu budú známe až v roku 2027.

Koncepčné a koordinované riadenie verejnej politiky v oblasti duševného zdravia detí na ZŠ si vyžaduje kvalitné a presné dáta. Realizované aktivity mohli byť lepšie zacielené na problémy, ak by sa poznal stav a príčiny. Aj preto

NKÚ SR konštatuje, že projekt zameraný na komplexné dáta sa mal realizovať ako prvý krok a až potom sa malo pristúpiť k ďalším. Keďže ministerstvo aj napriek absencii dát rozbehlo aktivity, NKÚ SR odporúčal, aby sa po ukončení projektu NP Dáta v roku 2027 vykonala revízia v systéme podpory a prevencie v oblasti duševného zdravia na základe získaných údajov.

Neexistujú údaje k presnej potrebe odborných zamestnancov na školách

Duševnú pohodu a zdravie na školách ovplyvňujú všetci zamestnanci, no najmä vedenie školy, pedagogickí a odborní zamestnanci. Na prvej podpornej úrovni sú to učitelia a triedni učitelia s pedagogickými asistentmi. Na druhej úrovni, kde sa okrem prevencie rieši už aj podpora, sa k pedagogickým zamestnancom pridávajú aj odborní (školský psychológ a sociálny pedagóg), ktorí spolu (väčšinou) tvoria školský podporný tím.

Vzhľadom na to, že na Slovensku neexistuje vedecká štúdia, resp. metodika, ktorá by určovala vhodný počet jednotlivých pozícií odborných zamestnancov na počet žiakov v škole, ministerstvo nevedelo preukázať a ani vyhodnotiť, či počty pozícií, ktoré na školách v čase výkonu kontroly boli, boli dostatočné alebo nie.

Ministerstvo neviedlo detailnú databázu, ktorá by mu umožňovala zistiť aktuálny počet odborných zamestnancov zabezpečujúcich odborné činnosti systému prevencie a podpory. Podrobné údaje malo iba o kategóriách zamestnancov, ktorí boli financovaní priamo z európskych finančných prostriedkov prostredníctvom projektu NP POP 3. V tomto prípade sa sledovali počty členov školského podporného tímu podľa jednotlivých pozícií aj výška ich úväzku. V prípade, že výdavky na zamestnancov plynuli zo štátneho rozpočtu (paušálny kľúč, normatív) resp. iného zdroja, ministerstvo neevidovalo konkrétnu kategóriu financovania týchto pozícií ani výšku ich individuálnych úväzkov.

V praxi tak nebolo možné ani poukázať na to, v akom počte pracujú členovia školského podporného tímu na menej ako plný úväzok, alebo zistiť frekvenciu využívania malých úväzkov, ktoré boli nižšie ako 50 %. Ministerstvo teda nevedelo analyticky sledovať a vyhodnocovať rôzne parametre, ako napr. či menšie školy v regiónoch využívali možnosť zdieľania niektorých odborných zamestnancov v rámci nižších úväzkov, a preto nepreukázalo efektivitu zdrojov na jednoznačných ukazovateľoch.

NKÚ SR upozorňuje, že aj tieto uvedené skutočnosti svedčia o nekoordinovanosti a nekoncepčnosti riadenia tejto verejnej politiky ministerstvom.

Ministerstvo presne nevie, ako sú zložené školské podporné tímy

Zároveň NKÚ SR zistil, že ministerstvo neeviduje ani počty kariérových pozícií na školách. Ide o vykonávanie špecializovaných činností pedagogickými zamestnancami na základe pridelených konkrétnych úloh, napr. školský koordinátor vo výchove a vzdelávaní, koordinátor školského podporného tímu, atď. V týchto prípadoch nevedelo vyhodnotiť ako školy uchopili myšlienku zloženia členov školských podporných tímov a či sa v týchto tímoch nachádzali aj pozície ako špeciálny pedagóg príp. odborní zamestnanci, ktoré sú z pohľadu vykonávania podpornej úrovne 2. stupňa na školách kľúčové.

Aj samotný VÚDPaP ako vedecko-výskumná a metodická organizácia zriadená ministerstvom školstva pre oblasť duševného zdravia detí poukázal vo svojom teoretickom a praktickom sprievodcovi k školským podporným tímom, že na školách, kde boli školské podporné tímy zložené bez odborných zamestnancov, by bolo vhodné ich doplniť s cieľom poskytnúť adekvátnu podporu všetkým deťom v kontexte komplexného prístupu. NKÚ SR konštatuje, že v prípade, že by takýmito údajmi za konkrétne školy ministerstvo disponovalo, mohlo napr. prostredníctvom regionálnych úradov školskej správy individuálnym spôsobom pomôcť škole prehodnotiť zloženie tímu s cieľom optimalizovať prevenciu a podporu duševného zdravia detí.
Aj napriek tomu, že až 99 % z 1 005 škôl so zriadeným podporným tímom, považuje školský podporný tím v dotazníku za prínosný, až 37 % (416) z 1 113 škôl, ktoré spĺňali kontrolou nastavené kritériá, neobsadilo v tíme pozíciu školského psychológa ani sociálneho pedagóga.
Výsledky dotazníka ukázali, že na 104 školách nebola v rámci tímu obsadená pozícia školského špeciálneho pedagóga, školského psychológa ani sociálneho pedagóga. Tým, že školy nezabezpečili plnohodnotné odborné obsadenie pri tvorbe školských podporných tímov, NKÚ SR konštatuje, že nebola zabezpečená adekvátna podpora pre všetky deti. Súčasne zdôrazňuje potrebu riešenia nedostatku školských psychológov na školách napr. zabezpečením vyššieho počtu absolventov.

Preventívne programy boli v rukách škôl, štát nebol aktívny

Zodpovednosť za kvalitu a výber realizovaných preventívnych aktivít na škole má riaditeľ spolu s členmi školského podporného tímu, resp. pedagogickými a odbornými zamestnancami vo vzťahu ku konkrétnemu prostrediu školy a jej problémom. V celom systéme existovalo množstvo poskytovateľov od štátnych CPP až po rôzne organizácie z tretieho sektora, pričom ich ponuka nepodliehala žiadnemu procesu posúdenia. NKÚ SR preto upozorňuje na chýbajúcu certifikáciu ponúkaných programov, ktorá by zabezpečovala prvotnú informáciu pre riaditeľov škôl o odbornom zameraní programu, cieľovej skupine a odbornom zabezpečení jeho realizácie.

Školy tak boli pri plánovaní a realizovaní preventívnych programov do veľkej miery odkázané na seba, kedy prakticky neexistoval žiadny štandardizovaný kontrolný mechanizmus, resp. nástroj overovania a posudzovania kvality a efektivity prevencie. Kontrola ako aj dotazník poukázali na to, že pre riaditeľov, ale aj samotných pedagogických a odborných zamestnancov bolo častokrát náročné posúdiť relevantnosť a kvalitu preventívnych aktivít a odbornú spôsobilosť poskytovateľa, a to najmä ak išlo o činnosti ponúkané neštátnymi externými subjektami.

Až 75 % (831) z 1 107 škôl odpovedalo, že na prevenciu využívalo iba bezplatné programy, kombináciu bezplatných aj platených programov využívalo iba 23 % škôl (252). Pritom dopyt po platených programoch zo strany škôl existoval. Až 34 % z 934 odpovedí, t. j. 317 škôl v dotazníku priznalo, že chcelo využiť platené programy, ale nemalo dostatok finančných prostriedkov.

Do roku 2025 pre školy nebol zabezpečený organizovaný prístup k väčšine preventívnych programov v systéme duševného zdravia. Štát by mal garantovať kvalitu funkčných a certifikovaných preventívnych programov, ktoré sú určené ako pre 1., tak pre 2. stupeň základných škôl, prípadne aspoň zabezpečiť prehľad o nich prostredníctvom katalógu, resp. inej platformy.

Pomoc a do určitej miery uľahčenie práce v podobe vytvorenia katalógu garantovaných preventívnych programov a ich poskytovateľov prišla až vo februári 2025, kedy vznikol portál ePoradenstvo vytvorený v rámci NP Duševné zdravie a prevencia. Ide o platformu, kde sa pri plnom nasadení očakáva, že pre školy na jednom mieste budú dostupné overené programy v oblasti prevencie a informácie o odbornej spôsobilosti realizátorov, ako aj o obsahu, forme a metódach realizovaných preventívnych aktivít, pričom tento modul by sa mal na pravidelnej báze dopĺňať a aktualizovať.

NKÚ SR však poukazuje na nízku registráciu zo strany škôl. Na základe dotazníkového prieskumu bolo ku koncu mája 2025, teda po štyroch mesiacoch od jeho spustenia, zaregistrovaných do ePoradenstva 366 škôl z celkového počtu 1 527 škôl, ktoré odpovedali na otázku. To znamená, že 76 % týchto škôl sa zatiaľ nezaregistrovalo. NKÚ SR ministerstvu navrhol zvýšiť propagáciu portálu cielenou informačnou kampaňou a zároveň školám zvýšiť ich aktivitu pri registrácii.

Prevencia na školách nebola monitorovaná ani hodnotená

Štát nemá zavedený mechanizmus, na základe ktorého by získal uistenie, že si základné školy plnia povinnosť vykonávania prevencie a podpory duševného zdravia. Neexistuje systém, ktorý by overoval, či základné školy zabezpečujú prevenciu a podporu duševného zdravia. V dôsledku chýbajúceho monitorovania štát nevie ako, v akej miere, kvalite alebo efektívnosti školy túto prevenciu realizujú. Za čiastočné zdroje monitorovania ministerstvo považovalo monitoring wellbeingu, ktorý Štátna školská inšpekcia vykonala v školskom roku 2023/2024 na 83 základných školách a jednorazový zber dát výkonu prevencie na úrovni zariadení poradenstva a prevencie za školský rok 2022/2023 v rámci NP Duševné zdravie a prevencia.

Taktiež neexistuje štandardizovaný systém vyhodnocovania účinnosti preventívnych programov a aktivít. Vyhodnocovanie sa sústreďovalo iba na aktivity a programy priamo realizované alebo podporované ministerstvom školstva. Účinnosť realizovaných podporných a preventívnych programov v celom školskom systéme sa teda posudzovala len čiastočne. Keďže ich mohli vykonávať rôzni poskytovatelia, hodnotenie bolo nekoordinované, čiastkové, často prebiehalo individuálne, nebolo centrálne zhromažďované ani verejne dostupné a neposkytovalo štátu údaje potrebné na plánovanie. Zabezpečenie kvality výkonu prevencie bolo primárne uchopené formou podpory edukácie škôl v oblasti výberu kvalitných preventívnych programov a aktivít prostredníctvom vydanej metodickej príručky „Tvorba preventívnej stratégie školy a podpora kvality v prevencii“ z novembra 2024.

V roku 2025 zaviedlo ministerstvo viaceré systémové zmeny v rámci NP Duševné zdravie a prevencia. Patrí sem tvorba nových preventívnych programov, návrh na úpravu evidenčného systému pre lepší monitoring prevencie zo strany zariadení poradenstva a prevencie a legislatívny návrh na posilnenie metodického usmerňovania na úrovni krajov s cieľom zjednotiť preventívnu činnosť voči školám.

NKÚ SR hodnotí pozitívne, že všetky preventívne programy pod záštitou ministerstva na e-Poradenstve majú sprístupnený dotazník spätnej väzby od roku 2025, určený odborníkom realizujúcim tieto programy v školách. Dotazník slúžil na reflexiu účinnosti programov ako aj zber údajov pre ďalšie plánovanie. NKÚ SR však zdôrazňuje potrebu zaviesť hodnotiaci nástroj na vyhodnocovanie účinnosti všetkých preventívnych programov (nielen pod záštitou ministerstva) a aktivít od akýchkoľvek poskytovateľov, aby bolo vyhodnocovanie transparentné.

Nie všetky centrá poradenstva a prevencie poskytujú metodickú podporu

Priestor na zlepšenie existuje aj v rámci vzťahu medzi centrami poradenstva a prevencie a školami. Centrá poradenstva a prevencie majú povinnosť poskytovať metodickú podporu pre odborných a pedagogických zamestnancov na školách. Takejto podpory sa niektorým školám nedostáva, čo bolo zistené aj v rámci kontroly dotazníkovým prieskumom.

Nerealizovanie systematickej podpory odborným a pedagogickým zamestnancom pri výkone ich činností v štandardných či neštandardných situáciách vedie k obmedzenému prenosu informácií týkajúcich sa profesijných kompetencií. Prenos informácií napr. o potrebe využívania obsahových a výkonových štandardov zamestnancami škôl je dôležitý z hľadiska kvality práce. NKÚ SR konštatuje, že je vhodné zabezpečiť kontrolu poskytovania metodickej činnosti aspoň na úrovni zariadení poradenstva a prevencie smerom ku školám.

Počas kontroly NKÚ SR identifikoval príklady dobrej praxe v komunikácii a spolupráci medzi centrami poradenstva a prevencie a školami. Efektívna, pravidelná a otvorená komunikácia centier s riaditeľmi a odbornými zamestnancami škôl výrazne pomáha kvalite podpory a prevencii v školách. Ministerstvo by malo zabezpečiť rozšírenie týchto overených postupov do všetkých regiónov Slovenska. Podľa dotazníka 242 škôl z celkového počtu 538 odpovedí uviedlo problém s dlhými čakacími dobami na diagnostiku v centre poradenstva a prevencie a nízkym počtom špecialistov.

Školy potrebujú pri prevencii jasné pravidlá

Oblasť duševného zdravia v školách naráža na legislatívne nejasnosti pri určovaní kompetencií zamestnancov. Základné úlohy a činnosti, ktoré definujú prácu jednotlivých pedagogických a odborných zamestnancov, ale aj kariérové pozície, upravuje zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch, ktorý prostredníctvom profesijných štandardov vymedzuje súbor profesijných kompetencií potrebných na vykonávanie odbornej činnosti. Okrem toho zákon ustanovuje, že tieto štandardy vydáva a zverejňuje na svojom webovom sídle ministerstvo školstva.

Detailnejšie profesijné štandardy pre jednotlivé pozície definoval pokyn ministra z roku 2017. V roku 2022 vypracoval NIVAM aktualizáciu týchto štandardov, ktoré boli predložené na schválenie ministerstvu začiatkom roka 2023. Ani ku koncu mája 2025, teda po 2,5 roku však zo strany ministerstva nedošlo k ich schváleniu.

Školy sa tak riadili zastaraným pokynom ministra, ktorý nereflektoval na zmeny vrátane novej právnej úpravy profesijných štandardov a pozícií: napríklad koordinátor prevencie bol v pokyne uvedený, hoci od roku 2019 už nemal zákonnú oporu, zatiaľ čo nová funkcia koordinátora školského podporného tímu po roku 2022 v pokyne chýbala. Takéto zmeny mohli vyvolať neistotu škôl v oblasti správneho nastavenia profesijných štandardov.

Štát nevie, koľko ho stojí financovanie duševného zdravia na školách

NKÚ SR zistil, že neexistuje komplexný údaj o celkovej sume finančných prostriedkov vynaložených na túto problematiku za konkrétny kalendárny rok. Týmto údajom nedisponovalo ani ministerstvo zodpovedné za oblasť duševného zdravia detí.

NKÚ SR v rámci kontroly vyčíslil výšku výdavkov na duševné zdravie detí na školách. V roku 2024 bolo na duševné zdravie vynaložených viac ako 351 mil. eur. Viac ako 66 % týchto výdavkov bolo v rôznej forme hradených zo štátneho rozpočtu a zvyšnú časť tvorili eurofondy v rámci NP POP3 a projektov, ktoré realizuje VÚDPaP. Pre vyčíslenie výdavkov bol zvolený rok 2024 z dôvodu, že došlo k prelínaniu viacerých druhov financovania, niektoré začínali (paušálny kľúč pre školský podporný tím), iné naopak končili (NP POP3 pre pedagogických asistentov). V tejto sume boli zahrnuté výdavky napr. na školské podporné tímy, na pedagogických asistentov, zvýšené normatívne príspevky na zdravotne znevýhodnených, ďalej výdavky na organizácie zaoberajúce sa primárne duševným zdravím ako VÚDPaP, štátne a súkromné CPP. V prílohe č. 1 sú uvedené jednotlivé položky detailnejšie vrátane zdroja financovania.

Nie všetky výdavky bolo možné do tejto sumy zarátať. Išlo napr. o normatívne výdavky, prostredníctvom ktorých školy mohli financovať oblasť duševného zdravia. Tie však ministerstvo nesledovalo podrobne až na najnižšie úrovne, ako napr. výdavky na členov školských podporných tímov. Presné vyčíslenie výdavkov taktiež komplikovali väzby medzi aktérmi a ich finančné prepojenia.

NKÚ SR upozorňuje, že jedným zo základných predpokladov pre koncepčné a koordinované riadenie verejnej politiky v oblasti duševného zdravia detí na základných školách je disponovať relevantnými, komplexnými a presnými dátami, vrátane údajov o oblasti financovania.

Kontinuita financovania bude zabezpečená, ale potreba škôl bola väčšia

NKÚ SR hodnotí pozitívne, že ministerstvo prijalo opatrenia na zabezpečenie kontinuity financovania pozícií a ich rastu. Zároveň upozorňuje, že požiadavka zo strany škôl existovala už pred rokom 2025.
Slovensko dlhodobo využívalo eurofondy v oblasti financovania pozícií odborných a pedagogických zamestnancov na školách už od roku 2019. V novom programovom období bolo z operačného programu Slovensko zabezpečené financovanie prostredníctvom tretej verzie NP POP3. Zároveň však podmienkou schválenia projektu zo strany Európskej komisie bolo, aby Slovensko kontinuálne prešlo na financovanie predmetných pozícií zo štátneho rozpočtu vzhľadom na dlhodobé financovanie týchto pozícií zo zdrojov Európskej únie. Tým sa mala podporiť aj udržateľnosť ich financovania. Preto v rámci NP POP3 boli nastavené termíny tak, aby sa financovanie preklopilo na štátny rozpočet od 1.9.2024 (najmä asistentské pozície) a od 1.9.2026 (najmä školské podporné tímy). Kontrolou bolo zistené, že väčšina pozícií pedagogických asistentov, t. j. 7 881, bola od školského roku 2024/2025 už financovaná iba zo štátneho rozpočtu v sume takmer 52 mil. eur (september až december 2024), čím bola zabezpečená kontinuita ich financovania. V tejto súvislosti NKÚ SR však upozorňuje na požiadavku základných škôl na obsadenie 18 066 pozícií pedagogických asistentov v školskom roku 2024/2025. Pri členoch školských podporných tímov ešte prebiehalo v školskom roku 2024/2025 financovanie 1 078 pozícií z NP POP3. Podľa ministerstva, tieto pozície budú od začiatku školského roka 2026/2027 financované zo štátneho rozpočtu.

Ministerstvo od školského roku 2024/2025 začalo prideľovať zo štátneho rozpočtu financie o. i. aj na členov školských podporných tímov prostredníctvom tzv. paušálneho kľúča. Nastavené hodnoty sa určovali prostredníctvom metodiky prideľovania finančných prostriedkov na realizáciu podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní. V tejto metodike boli zadefinované kritériá, ktoré škola musela splniť, aby dostala prostriedky. Základom bol počet žiakov na škole a počet žiakov so ŠVVP. Najnižší možný úväzok, teda 0,25, mohla získať škola, ktorá mala aspoň 50 žiakov bez žiakov so ŠVVP. Plný úväzok prideľovalo ministerstvo školám s počtom žiakov od 350 do 449 bez žiakov so ŠVVP. Ak škola mala aj žiakov so ŠVVP, pridelený úväzok sa vynásobil koeficientom, ktorý sa takisto navyšoval s pribúdajúcim počtom týchto žiakov. Bolo na škole, ktorú pozíciu z prideleného úväzku obsadí. V školskom roku 2024/2025 poskytovalo ministerstvo školám 2 161 eur (resp. 2 177 eur od 1.1.2025) mesačne na jeden plný úväzok člena školského podporného tímu. Ministerstvo nevedelo preukázať a vyhodnotiť dopady príspevku, keďže nežiadalo od škôl informáciu, ktorú pozíciu obsadili.

Podľa vyjadrenia ministerstva, pri paušálnom prideľovaní pracovných úväzkov v školských podporných tímoch vychádzali intervaly z vtedajších finančných možností ministerstva s cieľom prerozdelenia týchto prostriedkov čo

najefektívnejšie. Za obdobie september až december 2024 išlo o sumu 9 566 804 eur. Zároveň sa ministerstvo opieralo o výsledky výskumu Americkej asociácie školských psychológov (NASP), podľa ktorého by na školách malo pripadať maximálne 500 žiakov na jedného psychológa. Z údajov k septembru 2024 pripadalo na Slovensku na jedného psychológa 710 žiakov. Tieto hodnoty sa však regionálne výrazne líšili. V niektorých okresoch pripadalo na jedného školského psychológa aj viac ako 3 000 žiakov (okresy Hlohovec, Považská Bystrica a Kežmarok), v troch dokonca žiadna škola školského psychológa nemala (okresy Levoča, Snina a Medzilaborce).

Obrázok č. 1: Mapa počtu žiakov pripadajúci na jedného psychológa v okrese

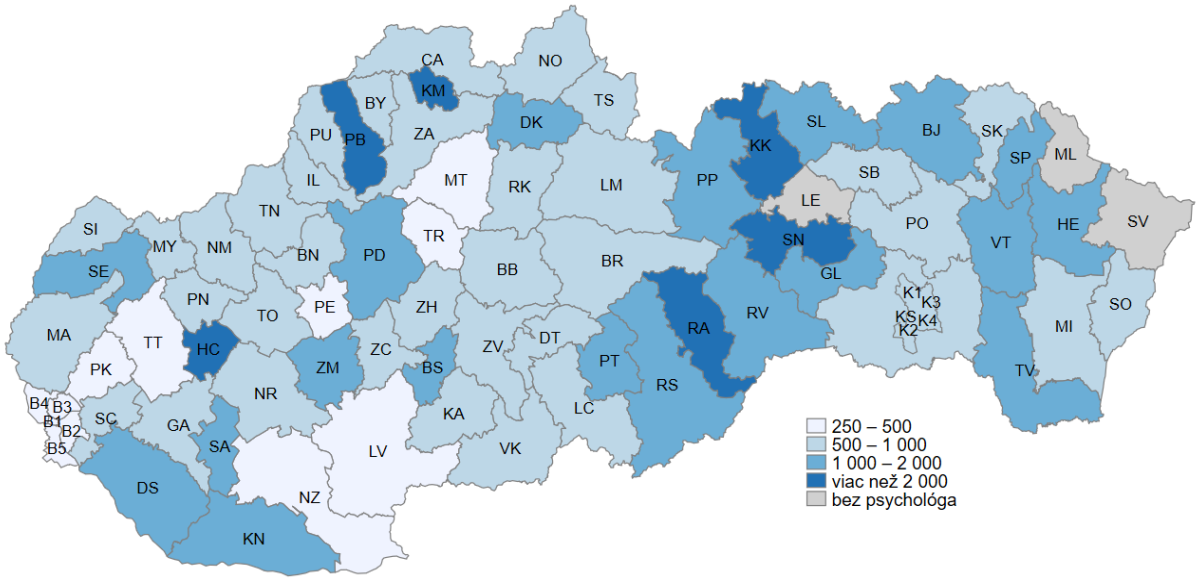

Zdroj: MŠVVaM SR, vlastné spracovanie

Kontrola poukázala na to, že ministerstvo nedokázalo v kontrolovanom období zabezpečiť financovanie počtu psychológov na základných školách tak, aby spĺňalo kritérium, podľa ktorého na jedného psychológa pripadá maximálne 500 žiakov. Pri regionálnom pohľade, toto kritérium bolo na celom Slovensku splnené len v 13 okresoch. Tieto údaje podporujú aj výsledky dotazníkového prieskumu NKÚ SR. Z dotazníkového prieskumu, na ktorý odpovedalo 205 základných škôl s viac ako 500 žiakmi vyplynulo, že takmer tretina z nich k 30.4.2025 nemala žiadneho psychológa, resp. iba s úväzkom 75 % a nižším (44 škôl nemalo žiadneho psychológa a 23 škôl malo psychológa iba na 75 % úväzok, resp. nižší).

Dopyt po tejto pozícií potvrdzujú aj ďalšie údaje z dotazníkového prieskumu, kde NKÚ SR zaujímalo, či na školách existuje potreba na obsadenie tejto pozície. Až 95 % zo 667 škôl, ktoré nemali školského psychológa, by potrebovalo obsadiť túto pozíciu. Podobná situácia bola aj pri školách nad 500 žiakov. Zo 44 škôl, ktoré nemali obsadenú túto pozíciu, sa až 43 vyjadrilo, že ju potrebuje obsadiť. Naopak spomedzi 160 týchto škôl, ktoré už mali psychológa, až 64 % škôl by potrebovalo obsadiť ďalšiu pozíciu. Nedostatočné počty podľa NKÚ SR neboli len v prípade školských psychológov, ale aj ďalších kľúčových pozícií v školských podporných tímoch.

Graf č. 2 a 3: Rozdelenie vybraných pozícií členov školských podporných tímov v školskom roku 2024/2025 (vľavo) a trendovosť vybraných pozícií od školského roku 2021/2022 (vpravo), fyzický stav zamestnancov

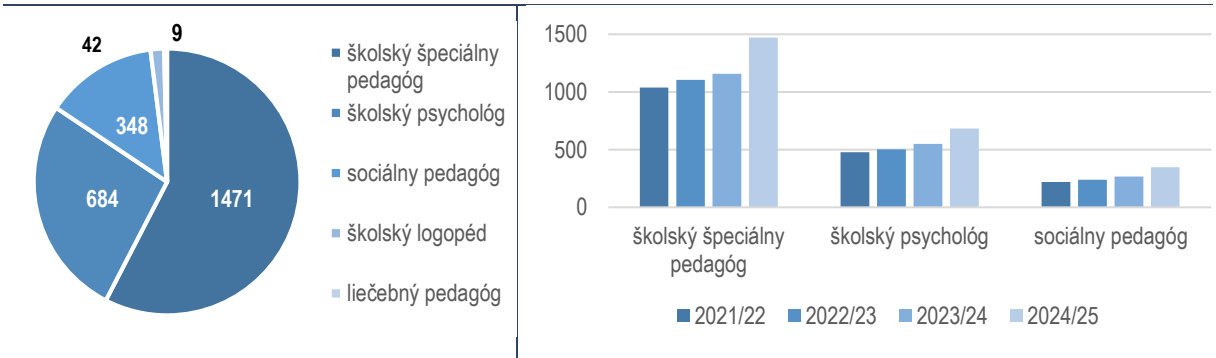

Zdroj: MŠVVaM SR, vlastné spracovanie

V školskom roku 2024/2025 tvorila najväčší podiel medzi zamestnancami v školských podporných tímoch kategória školského špeciálneho pedagóga, takmer o polovicu menej bolo školských psychológov a 348 sociálnych pedagógov. V menšom počte boli obsadené aj pozície školského logopéda a liečebného pedagóga. Z grafu č. 3 vyplýva, že vybrané pozície školského podporného tímu – školský špeciálny pedagóg, psychológ a sociálny pedagóg v horizonte posledných štyroch školských rokov zaznamenali rastúci trend, najvýraznejšie vzrástli tieto pozície v poslednom školskom roku. Tieto údaje uvádzajú len skutočný počet zamestnancov v pracovnom pomere bez zohľadnenia výšky ich úväzku, keďže tieto údaje ministerstvo nesleduje. Takisto nesleduje ani počty a výšku úväzkov kariérových pozícií, ktoré môžu byť súčasťou školského podporného tímu.

Ako vyplynulo z odpovedí 1 107 škôl, viac ako 74 %, t. j. 821 škôl vnímalo potrebu obsadiť viac pozícií odborných resp. pedagogických zamestnancov v školských podporných tímoch (okrem pozícií pedagogických asistentov), ale chýbal im dostatok finančných prostriedkov. Ďalších 16 % škôl (182) odpovedalo, že prekážku vnímali nielen vo financiách, ale aj v nedostatku vhodných pracovníkov, ktorých nevedeli nájsť na regionálnom trhu.

Ministerstvo uviedlo, že od septembra 2026 sa predpokladá financovanie 3 792 pracovných úväzkov školských podporných tímov zo štátneho rozpočtu, čo je o 1 096 pozícií viac ako v školskom roku 2024/2025. Ministerstvo predbežne odhadovalo predpokladanú potrebu na pedagogických asistentov zo štátneho rozpočtu v roku 2026 na viac ako 159 mil. eur a na členov školských podporných tímov zo štátneho rozpočtu v roku 2026 na takmer 69 mil. eur. Oproti roku 2024 by tak išlo o celkový nárast výdavkov o viac ako 66 mil. eur. Financovanie prostredníctvom paušálneho kľúča sa zaviedlo až od roku 2024. Dovtedy fungovalo financovanie cez NP POP 3 a normatívne výdavky.

Záver

NKÚ SR hodnotil nastavenie prevencie a podpory duševného zdravia žiakov v postcovidovom období a jeho funkčnosť. Podľa NKÚ SR, bola oblasť duševného zdravia detí na Slovensku dlhodobo podceňovaná problematika. Situácia sa zmenila až po nástupe pandémie Covid-19, kedy sa začali objavovať prvé signály, že práve duševné zdravie tých najmenších bude pandémiou najviac zasiahnuté. Táto téma bola čoraz viac medializovaná a rezonovala v spoločnosti. Toto náročné obdobie možno považovať za spúšťač mnohých procesov, ktoré prinútilo kompetentné orgány konať. NKÚ SR na základe vykonanej kontroly pozitívne hodnotí systémové opatrenia, ktoré sa zaviedli po roku 2022. Zároveň však dodáva, že Slovensko nevenovalo pozornosť vybudovaniu funkčného systému, ktorý by riešil túto dôležitú oblasť ešte pred vypuknutím pandémie.

Pre porovnanie, v Českej republike už v školskom roku 2014/2015 na základných a stredných školách bol spustený on-line systém SEPA - Systém evidencie preventívnych aktivít. Ide o systém, ktorého cieľom je zjednotiť a zjednodušiť formu vykazovania, plánovania, evidencie a vyhodnocovania preventívnych aktivít na školách. V roku 2022 bol spustený komplexnejší systém IPREV - Interaktívna platforma podpory duševného zdravia a prevencie rizikového správania. Okrem toho, že jeho súčasťou bol aj systém SEPA, pribudli aj ďalšie moduly ako databanka evalvačných nástrojov alebo katalóg preventívnych programov a pod.

Slovensko momentálne zavádza systémové zmeny v oblasti podpory a prevencie duševného zdravia. Duševné zdravie je rozsiahla a medzirezortná téma; kľúčovú úlohu v prevencii zohrávajú odborní a pedagogickí zamestnanci škôl v spolupráci s centrami poradenstva a prevencie. Existujú štandardy pre podporu a prevenciu, ale metodické usmerňovanie má medzery. Ak metodická podpora zo strany centier nebude systematická, môže to negatívne ovplyvniť kvalitu práce školských odborníkov. Je potrebné preto zabezpečiť, aby centrá dokladovali realizáciu metodických usmerňovaní a na druhej strane, aby existovala povinnosť pre odborných zamestnancov zúčastniť sa týchto usmerňovaní.

Štát by mal zabezpečiť, aby preventívne programy a aktivity boli bezpečné, účinné, a zároveň majú spĺňať určité kritéria kvality. Tento cieľ sa dá dosiahnuť zavedením nástroja na jednotný spôsob merania účinnosti preventívnych programov realizovaných na všetkých základných školách, aby sa predišlo nekvalite a ohrozeniu duševného zdravia. Nakoľko sa v súčasnosti prostredníctvom NP Dáta pripravujú len predpoklady pre získanie dát o duševnom zdraví, buduje sa zázemie overených a zverejnených preventívnych programov, vyhodnotiť prínos a účinnosť týchto aktivít sa nedá. NKÚ SR však hodnotí pozitívne aktivity ministerstva v podobe zavedenia modulu Prevencie na portáli ePoradenstvo, vytvorenia vlastných preventívnych programov a metodík a takisto katalógu poskytovateľov programov z tretieho sektora. Zároveň však kontrola poukázala na nízku registráciu zo strany škôl.

Ministerstvo by malo zvýšiť propagáciu o zavedenom module ePoradenstvo a zrýchliť vytváranie nových prístupov pre školy, nakoľko je to systém financovaný cez európske prostriedky a má byť prístupný pre všetky školy. A zároveň školy by mali zvýšiť aktivitu pri registrácii do uvedeného portálu.

Dlhodobo chýbajú dáta o duševnom zdraví detí i kompletné údaje o zložení školských podporných tímov, vrátane výšky úväzkov či počtu členov v kariérových pozíciách. Zber týchto údajov by umožnil lepšie plánovanie a podporu zo strany ministerstva. Počet psychológov na školách nedosahuje požadovaný pomer (jeden psychológ na 500 žiakov), čo platí aj pre ďalšie kľúčové pozície. Prieskum potrieb škôl pred zavedením nových opatrení chýbal, čo sťažuje reakciu ministerstva na reálne regionálne potreby a situáciu na trhu práce.

V neposlednom rade, kľúčovou súčasťou celého systému by mali byť rodičia žiakov, ktorí by sa svojou aktívnou činnosťou mali spolupodieľať na vytváraní zdravého duševného prostredia pre deti nielen v škole, ale aj mimo nej.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Kontrola na dvoch základných školách bola ukončená záznamami o výsledku kontroly. Kontrola na ministerstve a na ostatných dvoch základných školách bola ukončená protokolmi o výsledku kontroly. Ministerstvo ako ani základné školy nevzniesli námietky voči pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení, NKÚ SR uložil ministerstvu a dvom školám prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a predložiť správu o ich plnení. Plnenie prijatých opatrení bude NKÚ SR monitorovať a vyhodnocovať.

Kontakty

Najvyšší kontrolný úrad SR
Priemyselná 2
824 73 Bratislava 26
☎ +421 250 114 911
✉ info@nku.gov.sk

MŠVVaM SR
Černyševského 50
851 01 Bratislava
☎ +421 259 374 111
✉ info@minedu.sk

ZŠ s MŠ
Radvanská 2336/1
974 05 Banská Bystrica
☎ +421 48 41 61 927
✉ skolaradvan@skolaradvan.sk

ZŠ Námestie mládeže
Námestie mládeže 587/17
960 01 Zvolen
☎ +421 45 53 22 251
✉ namestie.mladeze@gmail.com

ZŠ Kláry Jarunkovej
Kolkáreň 7/12
976 81 Podbrezová
☎ +421 48 61 71 437
✉ zspodbrezova@gmail.com

ZŠ Pavla Dobšinského
Pavla Dobšinského 1744/2
979 01 Rimavská Sobota
☎ +421 47 56 34 954
✉ riaditel@zspdobsinskeho.eu.sk

Zoznam použitých skratiek

CPP	Centrum poradenstva a prevencie
MŠVVaM SR, ministerstvo, ministerstvo školstva	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
NCZI	Národné centrum zdravotníckych informácií
NIVAM	Národný inštitút vzdelávania a mládeže
NP Dáta	Národný projekt „Zavedenie systematického a dlhodobého monitorovania duševného zdravia detí, žiakov a študentov na Slovensku sledovaním ich vzdelávacieho, kognitívneho, emocionálneho a sociálneho vývinu“
NP Duševné zdravie a prevencia	Národný projekt „Systémová podpora duševného zdravia a prevencie detí, žiakov a študentov cez systém poradenstva a prevencie“
NP POP 3	Národný projekt „Podpora pomáhajúcich profesií 3“
SR	Slovenská republika
ŠVVP	špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba
VÚDPaP	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Príloha č. 1

Prehľad výdavkov na duševné zdravie detí v roku 2024 podľa zdrojov, v eur

	ŠR	EÚ + spolufinancovanie	iné	spolu 2024
VÚDPaP (zdroj RIS BI)	1 827 661	2 387 547	87 703	4 302 911
štátne CPP (zdroj RIS BI)	40 959 226			40 959 226
NP POP3 (ZŠ)		99 454 240		99 454 240
výdavky na školský podporný tím (paušálny kľúč, ZŠ)	10 286 888			10 286 888
výdavky na PA (paušál. kľúč + zber požiadaviek)	51 958 764			51 958 764
normatívne výdavky (iba zvýšené normatívne príspevky na zdravotne znevýhodnených)	123 334 596			123 334 596
príspevok na skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	5 630 450			5 630 450
odbor duševného zdravia a podporných opatrení MŠVVaM SR*	20 000			20 000
NIVAM*	3 000			3 000
dotácie na súkromné centrá poradenstva a prevencie	14 957 741			14 957 741
dotácie v rámci tretieho sektora	381 154			381 154
Spolu:	**249 359 480**	**101 841 787**	**87 703**	**351 288 970**

Zdroj: MŠVVaM SR, Rozpočtový informačný systém BI, vlastné spracovanie